„ЗАСТАВА“ излази три пута у недељи: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „
за Србију:
(у сребру)
на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста или места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут бапка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 149. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 19. ДЕКЕМБРА 1871. ГОДИНА VI.

У НОВОМ САДУ 18. декембра.

До овог тренутка нема још никакви вести, дал се рајхсрат отворио или не, — а така би вест свакојако у овом тренутку била од великог интереса бар по једну половину ове државе по цислитаву. Што је последњом поштом стигло гласова о цислитавским стварма у опште, то су све таки, који се занимају са временом од пре отварања рајхсрата, дакле већим делом са нагађањем. Из тих се гласова још не види, ни дал ће се рајхсрат заиста моћи састати и ако узмогне то учинити, тек још мање како ће тај рајхсрат изгледати. Једино што о тим стварма доноси „П. Л.“ две вести, и то обадве опет као нагађања. У једној вели, да ће одмах по новој години примити Холцгетан министарство заједнички финансија, а за министра цислитавски финансија, што је до сад Холцгетан био, вели, да ће доћи Брестл. Друга се вест само у толико дотиче тамошњи догађаја, што говори о томе, да су се већ заступници рајхсрата већим делом, нарочито они који су из даљих земаља, искупили у Беч, и да уставоверци с поуздањем ишчекују отварање рајхсрата, јер држе да су сасвим сигурни у својој већини.

Али ни једна ни друга од споменути нови вести, не побуђује ни каква интереса, једно што по себи нису ни од каквог значаја, а друго што су и иначе мало застариле, јер природно је да је сад свако љубопитан на сам рајхсрат, и пошто је рок отварању овога наступио, то вести од пре отварања његова немогу задовољити читалачка очекивања. Тако исто не задовољава се читалачка љубопитност ни с тим, што се јавља, да до самог отварања рајхсрата, садржина престолног говора не може бити позната, јер министри у том погледу ником ни речце не казују, и да су дакле све вести неистините, које говоре о суштини престолне беседе, и ако је који лист приближно што престолној беседи донео, то је само случајним нагађањем.

Као што се види, из цислитаве дакле за овај мах нема никакви важни гласова. Разуме се да ту оскудицу надокнађују листови цислитавски комбинацијама о стању садањег министарства и изгледима његовим у будућности. Уставоверци држе, да ће им се у самом рајхсрату дати прилика, да нађу начина, како ће ову своју владу и у будућности утврдити, федералистички пак листови, недају дужа рока останку овога министарства, од завршетка буџетске дебате. „Пол.“ пишу из Беча, да уставоверци већ и сами осећају, да тежиште парламентарне акције не лежи више у уставоверној странци, него у њеним противницима.

Од како је Деак на супрот стао министру правде у познатој ствари једног законског определења, од то доба листови владини ужурбаше се нешто, јер на њих наиђе бојазан, да деакова, односно владина странка хрли своме расцепу, што би могло значити: и пропасти садање владе, а тај знак чини им се опасним. „П. Л.“ вели, да сад неби било саветно мутити одношаје у странкама јер предстоје нови избори за сабор, у којима ако победи левица, мора пропасти не само садања влада, него и државоправни основ саме Угарске, јер левица неби хтела, према своме програму признати изравнање са Аустријом од год. 1867, него би тражила персоналну унију, то јест савез са садањом цислитавом у толико, у колико би Угарска са цислитавом једног владаоца имала; иначе никакви заједничких ствари. И остали листови владини говоре у томе духу, јер страхују, да се цепањем деснице не оснажи левица тако, да при наступајућим изборима победу не одржи. У колико ће ти органи успети у томе, да своју односно владину странку ојачају, сад се неможе предвидити, тек то стоји, да је та владина странка тако корумпирана, покварена, да је тако склопљена из прости шпекуланата, којима је напредак државе тек споредна ствар и то у толико, у колико им личним интересима иде у прилог, да мора сама од себе распасти се. И то је најважније што се данас из Угарске има прибележити, осим већ познатог факта, да је Лоњаји отишао у Беч, да се тамо са члановима народне странке из тројединице, међу којима ће по „Реф.“ бити др. Рачки и др. Мразовић, разговара.

„П. Л.“ телеграфишу из Прага, да се у меродавним круговима чешким сазетују о томе, да при предстојећим изборима заступника за сабор у Угарској помогну славенском живљу што више заступнички места освојити. До сад се још незна, дал су и какав су начин пронашли Чеси за помагање своје браће у Угарској у тој ствари, тек то је извесно, да ће њихови листови јако потпомагали изборе народносне опозиције у Угарској, на име, код Срба, Романа и Словака, не били ови што више своји заступника у угарски сабор протурили.

Ова вест у толико има основа за веровање, у колико се зна, да су Мађари преко свога Андрашија покварили чешко изравнање, те Чеси тим путем мисле ослабити мађарски уплив код круне, што би помагали народносној опозицији да мађарску владу слаби. Вероватна је пак ова вест и по томе, што су Чеси, у својим органима онда припретили Мађарима, да ће се и у њихове ствари мешати, исто тако и с тим правом, како су се Мађари умешали у ствари чешке.

Овде је на месту приметба та, да што се тиче Срба у Угарској, то су они без икакве помоћи кадри сами, свуда где је иоле могуће изабрати своје кандидате, чланове народносне опозиције, а то ће исто бити случај и са Романима. Мађарска влада сама се постарала својом владавином до сада, да цео српски народ отера у табор народносне опозиције.

Остали свет је такође сиромашан у дневним новостима.

Из Букурешта беше пре јављено, како је ствар њихови жељезница узела повољан вид, тако, да је био изглед, да ће се мирним путем моћи расправити. Сад пак, како телеграми из Цариграда јављају, порта је озбиљну ноту управила на владу романску, којом иште, да се решење тог жељезничког питања пожури, да се неби одуговлачењем тога питања породили какви заплети. Вели се, да Русија и Аустрија (!) јако наваљују саветима, да се та ствар што брже и повољније реши, јер се може отуда излећи опасност по мир Европе. —

У Француској народној скупштини, још једнако занима духове питање о премештају, односно преселењу владе у Париз. Не само да је Тјер јако за тим настао, да се то питање у корист Париза реши, него и херцег омаљски, принц орлеански, који је своје заступничко место и поред свега тога што Тјеру то не иде у рачун, заузео у скупштини, и он се заузима у својим круговима, да скупштина усвоји тај предлог, да се влада пресели у Париз. Наравно херцегу омаљском, као аспиранту престола француског иде у интерес, да се дочепа Париза, јер је ту сваки државни удар било лакше извести, него игде на другом месту. Дали ће се скупштива приволети на тај предлог или не, незна се још, тек то се поуздано јавља, да ће тај закључак изазвати кризу министарску, пошто неки министри изјављују, да ће изступити из министарства, ако би скупштина закључила да се премести влада у Париз.

Од руски ствари вредно је спомена што „Поз. Нов.“ јављају, а то је, да је становништво Кавказа понудило цару руском поред броја војника, које даје по закону, још 10.000 момака ставити на расположење, ако би Русија, каквим мерама Аустрије на долњем Дунаву, на рат изазвана била. Руска је влада на тој понуди захвалила се у име цара за сад из узрока, што по пријатељским одношајима у којима Русија данас стоји са европским силама, особито са Немачком и Аустријом (!) нема изгледа каквом рату, дакле ни потребе, да се та понуда прими. А ако би се мимо сваког очекивања какав рат појавио, Русија — вели се — у стању је и са другима сретствима нападају достојно и са успехом одупрети се.

Лепо поверење до душе има аустријска дипломација код страног света!

БУДИМО СПРЕМНИ — ОПАСНОСТ НАСТУПА!

Већ смо имали прилике дотакнути се „практичности“ грофа Лоњаја председника мађарске владе, кад смо разлагали смер у начину изведења стереотипне, сталне политике мађарске према троједној краљевини. Том, а и другом приликом једном, показали смо, како тај нови министар-председник у ствари исто оно хоће, што је и његов предходник Андрашија хтео; и он хоће од тројединице да начини подлогу мађарској величини, од народа у троједној краљевини да створи слуге мађарским интересима. То је у најопштијој форми а простим речма изречено, програм данашње владе мађарске, дакле и програм Лоњајев.

Кад би било потребе појединим фактима доказивати, и у ситницама разлагати тај програм политике мађарске владе према троједници, морали би а и могли би написати читаву књигу, јер би морали сваку ставку познате нагодбе од 1868 год. којом закачи Андрашија троједну краљевину уз државни брод угарске разлагати, а отуда би се видило, како свака та ставка садржи у себи карику из тог гвозденог ланца, којом је самосталност троједне краљевине сапутана. Изнели би том приликом уједно и безпримеран безобразлук органа угарске владе, како се пред светом још ругају превареном и угњетеном народу у троједници говорећи: како угарска, односно Мађари, још сносе велике жртве у сваком нарочито у финансијалном погледу за троједницу, а то једино из љубави према томе народу, кога желе усрећити њиховом уставном слободом!

Какав грдан безобразлук! — достојан органа мађарске владе! Народ у троједници из гласа виче, да неће таку заједницу, цифре разноврсни издатака народа у троједници, који под видом разних пореза утичу основом постојеће нагодбе у чекмеџе мађарске владе показују математичном сигурношћу, да до две трећине новца народњег мађарска влада из тројединице побира и задржава, а као што опет цифре сведоче, само једну трећину целе суме издаје на трошкове саме тројединице, и то без довољне контроле народа самог. И још на очиглед свега тога, труби се по мађарским владиним листовима, да угарска приноси материјалне жртве за љубав постојеће нагодбе! Па што приносите? Ко вас моли за то? — Та народ у троједници неће ваше милости ни помоћи, пустите ви њему нека он газдује са својим имањем по својој вољи, како сам за добро нађе; што му се намећете за тутора кад вас не тражи, и кад још уз то морате и жртава чинити?! Ово исто важи и војену крајину. И ту сте забагљали ваше нокте у богате изворе шума крајишнички, у којима сваки раст košта по неколико живота синова крајишких — па што се ви и за њих бринете, кад вас они толико „коштају?“ Та војена крајина не тражи да ви за њу издирете „вашим новцем;“ пустите је да се по својој вољи определи камо хоће и како хоће, да расположи са својим, заиста крваво стеченим иметком како она за најбоље нађе, а ви за оне новце „ваше,“ што велите да из „свога“ џепа трошите на провинцијалисање крајине, боље подигните изривене и изпроваљиване путове по земљи да вам становници могу по њима извозити на продају своје производе из којих ће вам платити тешке порезе којом га обасипљете; прокопајте по земљи канале, да вам становништво не изумре од глади у потопљеним пределима, јер вам онда неће ко имати давати на „опере“ и на „булеваре“ ваше престолнице; подигните просветно стање у земљи да неморате зидати нове тврђаве за зликовце у земљи, јер ево већ у сегединској тврђави нема довољно места за те госте него их селите у Осек, и ако вам просвета остане тако забатаљена као досад, ако будете и даље имали учитеља у основним школама на десетине, који ни читати ни писати не знају, неће постојеће тврђаве и градови моћи примити у себе силесије зликоваца! То радите, а оставите се „жртава“ троједници и војеној крајини приносити, кад они то од вас не траже!

Нека нам се опрости што планусмо праведним гњевом пред толиким безпримерним безобразлуком органа владини, којих на жалост има у овој земљи на свима језицима, и који у глас одобравају не уставан поступак с војеном крајином; наравно — добро се плаћа, пак се добро и служи: продане душе и тако немају никакве светиње.

Но ми смо се мало удалили од предмета о коме пођосмо говорити. Не радо говоримо о личностима у опште, али их ћутом не можемо прелазити, кад су уплетене у ствари начелне, а то у политици често бива. Па ипак, ми кад спомињемо Лоњаја, то је само за рад политике његове, о којој говоримо, пошто ову као производ његова ума, неможемо оделити од његове личности. То да се разумемо, зашто се тако често бавимо са Лоњајевим именом. —

Рекли смо већ да смо говорили о „практичности“ политике Лоњајеве према троједници, и тада смо је и разложили, да наши читаоци упознају ту красну особину новог министра-председника. Сад нам пријатељи поуздано јављају из Пеште, да је Лоњаји „практичност“ своје политике наумио окушати и у специјално — унутарњој политици угарске.

Свакој је влади опозиција трн у оку, нарочито ако је јака. У овом последњем случају, влада гледа да опозицију на што уже земљиште скучи, и да је ослаби што више ако је уништити неможе; премда постоји и та истина, да свака паметна влада мора желити опозицију, и ако је нема, треба да иде за тим да је створи. Но, угарској влади тешко да приличи тај епитетон (назив) који би опозицију стварао да је нема — а све да јој и приличи, то је она већ толико сретна, да има не једну и слабу, него две и обе врло јаке опозиције. Једна, већ по себи јака опозиција мађарској влади је сама мађарска државоправна опозиција; друга и то још јача, то је народносна опозиција, а ова последна по мађарску владу је опаснија у толико у колико прети основној мисли унутарње политике мађарске у опште, ма државоправни одношаји краљевине ове стојали како хоће.

Што велимо да је народносна опозиција опаснија влади угарској од оне државоправне, која је сад на сабору млого јаче заступљена од ове друге, то ће мислимо свако појмити. Основна мисао унутарње политике данашње владе мађарске, то је општа унутарња политика мађара с малим модификацијама (изменама) само формалне стране, без разлике државоправних начела. Да данас падне деакова странка, и левица, Тиса-Гици на владу стане, неби се основна мисао унутарње политике ни у колико изменула. И ови би исто тако немађарске народе у земљи гњавили као и десница са данашњом владом; и ови би гајили величину и моћ мађарског племена на грбачи немађарских народа. То се у млого прилика видило из говора Тисе, Гицијa и други левичара, а у најновије време, приликом дебате о буџету у сабору угарском, Гиција је рекао: да Мађари и не мисле да се закон о народностима донесе у таком облику, којим би се народности могле задовољити.

Кад тако стоји ствар онда је ваљда јасно, да је влади мађарској мање стало до државоправне опозиције мађарске у земљи, него до народносне. Мађари сви волу своју народност. Ту врлину ми у њима и поштујемо — и можемо је млогом Србину за узор ставити, али баш то родољубље и јесте доказ за ово што рекосмо довде. Данашња влада мађарска спокојно ће предати владу у руке левици, кад буде морала, јер зна, да ће и левица исто тако у унутарњој политици за основу узети чисто мађарско гледиште, те као и она — тожда само у неколико другим сретствима — снажити и величати мађарску народност, као што ради и данашња влада угарска помоћу деакове странке. И баш с тога, што се у тој тачци унутарње политике потпуно слажу све политичне странке мађарске, што оне управо све теже једној цељи ако и разним путевима према времену кад је који бољи и практичнији, баш за то ни једна странка не мисли другчије о народносној опозицији у земљи од друге. По цену измирења са „народностима“ неће се ни једна влада мађарска хтети одржати и

кад би могла, јер то би у очима мађара значило жртвовање величине мађарске земаљском миру, а они то неће.

Лоњаји дакле, као сви Мађари, као Андраши и Деак, као Гици, и Тиса и Шимоњи, стоји на становишту чисто мађарске политике и према народној опозицији у земљи. Он хоће оно исто што и сви споменути мађарски државници, што је и Андрашија хтео; хоће да сузбије и ослаби народносну опозицију, као опасну по тежњу Мађара у унутарњој политици. Само према индивидуалности својој разликују се та господа у начинима; што је охоли Андрашија покушавао силом или игнорантним безобразлуком, то Лоњаји мисли постићи лукавом „практичношћу“ својом. Ова се разлика огледа у свему међу њим и Андрашијем и у политици према троједној краљевини и према народној опозицији у самој Угарској. Док је Андрашија јогунасто запушавао своје уво пред захтевима опозиције и тамо и овде, дотле „практични“ Лоњаји, као што смо видили на све стране и свима сретствима ради, да лукавством сузбије захтеве опозиције, што његов предходник силом није могао учинити.

Ми смо „практичност“ политике Лоњајеве према троједници већ разложили једном приликом. Она се тамо састајала у томе, да је покушавао тамо створити неку своју странку, којом би после народну опозицију могао ако не сузбити, оно бар у датим приликама на попуштање примoравати. То је она странка од „двеста глава“ о којој беше реч у своје време, позната под именом мађаронске, чиновничке странке. У целој троједници није се у тој странци могло наћи ни десетак независни људи, и то сами шпекуланата, који су отуда хтели неке личне користи имати, или су се овој надали.

Исти експеримент хоће Лоњаји да покуша и према народносној опозицији у самој Угарској, и то је оно, на што се односи вест коју нам јављају пријатељи из Пеште, на име, да се тамо живо ради на плану: да се у српском народу створи владина странка, што ће се покушати и са другом народносном опозицом, али ће се пажња у томе обратити нарочито на Србе.

Нас ова вест није ни мало изненадила, — морамо истину признати. Ми смо знали да ће Лоњаји огледати „практичност“ своје политике и на народносној опозицији, а нарочито на нашем народу. Ми смо то наговестили још одмах онда, чим је он променуо Беч с Пештом, само смо били у онај пар љубопитни на начин коим ће се послужити. Али већ пре него што нам пријатељи јавише за ту намеру мађарске владе, опазили смо знаке планова Лоњајеви. По мутењу и бургијашењу познати удворица мађарске владе — каквих несретника на жалост има у нашем народу — спазилисмо да се нешто из потаје спрема; та околност, што се већ довршена листа наименовања судских званичника у последњем тренутку мења те се у њу и неки Срби узимају, — све то и још млого друго — били су за нас јасни знаци, да је Лоњаји намерио створити и у нашем народу мађаронску странку. С тим што је неке Србе за чиновнике поставио, мислио је створити квасац такој партији. А кандидација и избор Лоњаја за посланика у Вршцу, канда је почетак стварању те партије?!

Ми не можемо стојати добри, да међу наименованим чиновницима неће бити таких, који су места добили као нешто награде у напред, као „капару“ за службу „ове“ врсте; шта више, баш нам се сумња порађа да ће тако нешто морати бити, кад видимо, да су млоги способнији од погдегог наименованог, при наименовању изостављени. Ми знамо и то да ће мађарска влада страшно млого жртвовати, да не рекнемо све учинити, да себи странку у нашем народу створи. Мађарској влади стоје грдна сретства на расположају; она има и силе, и новца, и службе за претњу и давање, — а гладни желудаца има млого. Али ми питамо: кад Лоњаји у троједници није могао створити мађаронску странку — зар ће му моћи испасти то за руком у нашем народу у Угарској? Зар у нас још може кога бити, ко би данас могао примити на себе име мађарона? Данас, после закона о народностима, после укидања војене крајине на овај начин, после растеривања омладинске скупштине, после одрицања помоћи српској гимназији, после забране зидања нар. позоришта, после вежбања ратоборности хонвидске на мирним грађанима у Новом Саду, после свију чуда и покора; — зар може још ко год у српском народу бити мађарон?!

Ми немамо ни једног сретства у рукама од оних која стоје на расположењу мађарској влади, али ћемо се ипак с њоме упустити у борбу. Мађаронска странка, несме се образовати у нашем народу, ако смо још они исти Срби, који смо били до сада; не сме јој се ни квасац осетити у нашем народу, јер ако се то допусти, будућност је српска у овој земљи пропала на веки. Ми немамо ни силе ни новца ни звања, да с тим задржимо оне изгубљене синове, који би по цену тога хтели послужити мађарској влади за оруђе у стварању партије мађаронске. Али ми имамо и снаге и воље да одговоримо својој дужности, а то је да немилице ставимо на „клупу општег презрења“ сваког ко би се усудио продавати будућност народа, име и част његову, за своју удобност. У томе ће мо бити безобзирни, па ма задесило то и саму крв крви наше. Мађарска влада хоће да ствара ту своју, мађаронску странку у нашем народу за то, да нас може гњечити још и већма, а то да изгледа као да је с нашом сопственом вољом. Допустил се, да се створи мађаронска, владина или чиновничка странка, знајте, да неће проћи дуго времена, пак ће се горко заплакати и они, који би можда сад вољни били пружити руку да припомогну да се така странка створи!

Ми ћемо се потрудити, да покажемо, да „практичност“ Лоњајеве политике на српском народу овде, неможе никаква плода донети. До самог народа стоји да се то покаже, а на његову сопствену срећу. Не треба из вида изгубити, да је свако мицање нашој браћи преко Саве у акцији за ослобођење и уједињење српског народа грдно спречено, ако мађарска влада у овом делу нашег народа корена ухвати. Па зар то да допусти родољубље наше и то онда, кад смо најближе тој мети?

Наше и народне пријатеље авизујемо, чинимо пажљивима, да нам јављају за сваки и најмањи покрет у правцу стварања упитне странке; нека пазе свуда на оне који муте у тој цељи и нека нам јављају, — ми ћемо на наше бургијаше већ пазити.

А сад — покушајте!

Tessék! —н.

ДОПИСИ.

Н. — Пешта, 12. дец. Јуче је довршена генерална дебата о буџету мин. просвете, после чега се сабор због наступајућих празника на 9. јануара одложио. Као што смо вам били јавили, дебата је приликом претресања овог последњег буџета млого занимљивија и оштрија била, него остале. Као што се могло већ из млогих пређашњих нападаја овдашње журналистике увидети, млоги су посланици једва чекали, да се на сабору отпочне претресати предрачун мин. Паулера, те да му том приликом у опште своје неповерење покажу, нарочито пак због кукавичког понашања напрам владике Јекелфалушије, што је овај прогласио догму о непогрешивости папе. Мин. Паулер је ваљда бележио, док су поједини посланици говорили, и тек кад је узео последњу реч, одговорио је ђутуре свима редом. Говор је био јако углађен; али прилично мршав у погледу материјалног садржаја, јер г. министар као добар катедријски предавач и овом је приликом млого полагао на поједине фразе и намеру је своју потпуно постигао, јер му са свију страна примише његову наивну искрену обрану. У овој последњој седници је говорио и г. Св. Милетић. Пре свега морао је усљед садањих сумњичења од стране мађ. журналистике отворено означити становиште народносне странке, после је пребацивао Мађарима неправду ту, што они толико благо троше на дебрецинске хајгире, а незнатну своту, и то тек под тешким условима хоће новосадској гимназији да даду. Генерална дебата о буџету мин. просвете тим је свршена, и 9. јануара продужиће се и специјална.

Пошто је у потоње време почео владин орган „П. Н.“ опозицијоним листовима неверство и издајништво отачбине да пребацује, што ови трпе у своме кругу народносне посланике, који се нестраше и самом сабору у лице изрећи, да су непријатељи мађ. државе, то је морао г. Милетић изјавити у „Хону“, да су његове речи стенографи криво прибележили, и да тако сва нападања отпадају, то је и сам „Хон“ приметио.

Владин лист „Реформа“ јавља; да ће се хрв. воће састати 27. о. м. у Бечу са грофом Лоњајем на договор, и вели, да ће се „законитим путем“ можда моћи учинити неке измене у нагодби. Исти лист доноси јадиковање једног десничара из Вел. Бечкерека, где вели, како су Срби у вармеђи реузирали, те кане сву жупанију посрбити. Ми с наше стране само поздрављамо искрено Бечкеречане, као на делу Србе.

Овуда се разнео глас, да честити Вршчани хоће мин. председника Лоњаја за свога посланика да бирају. (Већ је изабран, али је мањина бирача при избору гласала. У.) Ми истина неверујемо збиља тој вести, али кад помислимо на поцепаност њихову, то нам се опет чини, да најзад и то једна опасна могућност. Као што чујемо, црквена општина је вољна била, да се споразуме са бившим члановима, који хоће опет да имају председника и скупштину, али, као што читамо у листу ванскупштинских чланова ова лепа понуда је највећом лармом одбачена. Жао нам је само, што се за то заузимаше баш један омладинац (?), та омладина је позвата, да слогу ствара а не осујећује, и то у очи важних догађаја; угледајте се на Бечкеречане!

С. Карловци 10. декембра. Читаоница српска у Карловцима приредила је 4. о. м. село, које се зацело у најплеменитија и најсјајнија уврстити може; јер ево каквим је плодом уродила та забава: неколико лепих речи у корист овсеничке школе из уста Црнојевићева песника отворише срца целој дружини. Добра браћа сетише се бедне браће: њежне сестре рођених сестара: од осећаја пређе се на дело, те у часу искупи госпођица Ристићева као повереница дружине 46 фор. 66 н. и 1 дук. на овсеничку школу, које имам част од стране споменуте читаонице званично вама послати, с молбом да их намењеној цели неодложно оправити изволите. (Учињено је. У.)

На последку морам додати, да ни смо ни за нашу сиромашну децу у месту заборавили, и она ће бити по закључку читаонице пред божићи оним новцем (преко 30 ф.) обдарена, који је приликом истог села место улазница добровољно приложен. Ето достојних унука гимназијних оснoватеља.

— **р. Из Фрушке** 12. дек. Врло нас је обрадовала вест, да се у Илоку склапа деоничарско друштво, које иде на то, да нашу винску културу унапреди, а нарочито, да истој подигне име у страном свету, које су шпекуланти чивутски понизили, дајући страном свету сам буђкуриш под именом наших вина, а што је добро, то протурујући под туђим именима, као: аустријско, мађарско и т. д. вино.

Оно је заиста крајње време, да се у нас отпочне што год радити у том погледу, јер је заиста грдна штета по наш народ и гриота од бога и људи што се каже — да наши производи тако у безцење иду, а овамо се зна, да је земља с мало разборитог рада у стању производити особита вина, која би наше благостање врло јако подићи могла. Заиста је жалост гледати, где се радници наши муче од ране зоре до мрклог мрака да произведу нешто мало плода са својих виногради, и кад у јесен навали и држава и други приватни потражиоци, наш јадан радник мора производ целе годишње муке своје будзашто чивутарији да прода, те ова онда олако бере праву хасну, препродајући наша вина онамо где се иста траже, — а ми сиротујемо и аргатујемо и даље, а без да нам се икакви изгледи бар у будућности показују, који би нам уливали наду, да ће боље бити.

Пројект дакле врли Илочана да се дигне у Срему друштво на деонице, које би имало том злу нашем доскочити, које би наш народ ишчупало из бесавесни руку чивутски шпекуланата ми морамо радосно поздравити и желити му ради нас самих, да се што пре оствари и оснажи.

Ми не знамо још на коме основу мисле Илочани то друштво подићи, али у напред изјављујемо, да нам се чини мисао г. Стеве Симоновића у „Застави“ разложена пре неке недеље, врло практична и једино цељи одговарајућа. То друштво, ако заиста има пред очима цељ потпомоћи и подизања благостања народног — а судећи по именима људи који отпочињу подизање друштва тога, као врсни родољуб Паја Арсенић, и др. не можемо сумњати да није; — то друштво мора онда за поглавити свој задатак сматрати *подизање винске културе*, а не само изважање вина сремска на стране тргове, јер у овом последњем случају, само би поједини, деоничари, имали користи; народ и то онај који производи, опет неби се отуда користио ни мало, или врло мало. Благостање народа пак недиже се тим, што ће се неки појединци помагати, него онда кад се у сразмерици помаже цео народ.

Док не видимо план друштва тога, не можемо ништа више рећи, до изјавити жељу, да се сваки сремац, нарочито фрушкогорац који се бави производњом вина упише за деоничара, т. ј, да купи колико више деоница, те да на самој скупштини, која се буде састала за утемељење друштва припомогне саветом, да се друштво стави на онакав основ, с кога ће по наш народ највише користи доносити.

Ако сами не прионемо око унапређења свога материјалног благостања, туђинац нам неће припомоћи у томе, него још одмоћи. Свештеници учитељи, трговци и сеоски бележници, могли би и требали би да народ обавештавају, да се озбиљно лати побољшања свога стања. Један му се извор ето у томе друштву илочком за постижење те цељи отвара.

ПОДЛИСТАК.

ПИСМА С МОГА ПУТА НА ЦЕТИЊЕ.

ДЕВЕТО ПИСМО.

Нови Сад 15. децембра 1871.

Драги пријатељу!

Пре него што смо у Котор стигли, још спрам Оравца и Доброте показаше ми пут, који из Котора на Цетиње води. Пут тај иде преко голе високе стене, која се управо над Котором издиже. То је брдо Крстац, и горњи део његов спада већ у црногорску област.

Котор је са свију страна окружен високим брдима, јер и са морске стране нема ништа друго на погледу но брда од Пераста и од Верига, која овде тако изгледају, као да се састају и залив пресецају. С тога се у Котору сунце врло касно рађа а врло рано заходи. Кад смо до Котора приспели, и ако је истом 6 сати у вече било, већ се подоста смркло. Кад брод пристаде уз обалу, уђоше унутра браћа са Цетиња, да нас поздраве. Међу осталим Црногорцима били су ту: Петар Рамадановић повереник кнеза црногорског у Котору, Спиро Ковачевић професор цетињске богословије и Симо Поповић уредник „Црногорца“. После обичних поздрава одведоше нас кроз которске улице на пијацу у кавану. Нас, који смо с брода долазили, био је сад приличан број, јер смо се на путу већ од Шибеника овамо на многим станицама попунили. У Шибенику добили смо у своје друштво Дамјана Доброту, проту скрадинског. У Дубровнику придружише нам се ђимназијски професор Зора и млади Милош Доброта. У Новоме укрцаше се 10—15 особа. Број путника, који ће на Цетиње, већ је на броду нарастао до 30. А у Котору добисмо у члановима которског певачког друштва „Јединства“ и у другим родољубима которским највећи прираштај. Било нас је на 50—60 особа, који смо се још то вече по ноћи имали кренути на Цетиње. И ако нам је тешко било ту ноћ путовати, особито пак нама, који смо издаље пошли, и који смо се већ читаву недељу дана без прекида по жељезници и по мору ломили, — морали смо пут предузети, јер главни акт свечаности, што је на Цетињу приређена, има се сутра пре подне у 8 сати обавити.

Пошто смо се у кавани мало одморили и са црногорском браћом, која пред нас изиђоше, поразговорили, — ўпутимо се из каване на црногорски пазар, који се ван которских градских капија налази.

На овом путу од обале до каване и од ове до црногорског пазара, прошао сам једну страну Котора, али како је већ ноћ била, нисам ништа од вароши видио, колико што сам приметио да смо се врло много савијали из једног сокачића у други, те ми се которски сокаци учинише већма искривудани и испресавијани, него и у једном другом месту у приморју далматинском.

На црногорском пазару чекала нас је једна гомила Црногораца, који су одређени били, да нас прате на Цетиње. Ту затекосмо још до 60 коња, који ће нас и робу нашу на Цетиње понети.

Док смо се искупили и оправили били, било је већ 9 сати у вече. Онда се сви заједно кренемо на пут. Било нас је до 100 особа свега, а коњаника било је на 60. Црногорци, који су нам у пратњу одређени били, ишли су ивицом пута уз коње, носећи сваки по један фењер у руци, чиме су нам пут осветљавали.

Тога истог дана падала је била јака киша у овоме крају, и с тога је пут, који већ по себи није угодан, био врло тежак.

Но пошто знам, да си рад да ти потање опишем тај пут, — морам ти казати да је брдо, уз које се има ићи, сам крш и да је врло стрмо, те с тога пут преко њега и не води правом линијом, него је испресавијан на десно и на лево у виду муње; ширина је пута толика, да два коњаника једно мимо друго могу проћи; два коњаника не би пак могла никако један уз другог ићи, јер би се лако догодити могло, да онај, који ивицом пута иде са стене доле управо у Котор стрмекне. Доле под ногама је сам крш, по коме се с оном истом угодношћу иде као код нас преко друма, који је баш онда са раздробљеним камењем посут. С једне је стране — и то час с леве час с десне — гола стена, а с друге стране је стрмен, која према Котору и према мору као одсек изгледа. Ивица од пута порубљена је великим и обично плочастим камењем, и пешаку је много лакше ићи овуда, ступајући с камена на камен, јер идући средом пута измиче му се испод ногу оно ситно измрвљено камење, на које ногом стаје. Овакав пут траје од Котора до црногорске границе, одакле после настаје много тежи и много опаснији пут.

Како је ноћ била, то нити смо могли осетити онај ладни, грозни утисак, што га ово голо, бело, кршовито стење, ова нема и ладна природа на човека чини, — нити смо могли распознати страхоту, што се с погледом на Котор и на његов залив низ кршовиту стрмен отвара. Једино што смо могли осетити, то је била тешкоћа пута, — ал ни ова нам није толико досађивала, јер нас је распаљивала с једне стране жеља да што пре стигнемо на давно жељено Цетиње; с друге стране занимало нас је ово изванредно ноћно путовање. А дивно је било погледати овај дуги ланац коњаника и овај светли ред фењера како се уз веселе усклике величанствено креће кроз ове пусте и дивље врлети. Весео жагор и оштри звуци црногорске песме разлегали су се кроз дубоку тишину ове мирне ноћи јесење; а громки пуцањ црногорских пушака оживљавао је мртву околину нашу.

Како је пут исавијан, то смо путовали скоро два сата, док стигосмо на место, где се аустријанска област од црногорске дели. Кад дођосмо баш на саму границу, ту мало застадосмо, а пратиоци наши избацише неколико метака из пушака и пропратише их са неколико усклика. Ја сам у тај мах био миран, непомичан. Али шта сам све у срцу осећао, кад сам у по ове црне ноћи први пут у животу своме стао ногом на слободну српску земљу,

УГАРСКИ САБОР.

Седница од 5. новембра 1871.

Пошто се оверови записник прошле седнице, управи на мин. финансије интерпелацију

др. *Св. Милетић:* Са разлога, што није изглед, да ће саборска расправа о буџету за војену крајину, и с тиме у свези и о политичној страни крајишког питања доћи пре светаца на дневни ред, а међутим да би се крајини могла ненакнадљива штета нанети, и то продајом једног знаменитог дела крајишки шума;

наиме са погледом на то: да је 30.000 јутара крајишки шума у петроварадинској и бродској пуковнији намењено за продају;

да је о продаји неки 11.000 јутара петроварадински шума с крајем октобра о. г. јавна лицитација, односно офертна расправа држана, да је дакле опасност, да се продаја речени шума у петроварадинској пуковнији одобрити, а продаја шума у бродској пуковнији извести може;

са разлога пак: да је продаја ти 30.000 јутара најбоље шуме у опреци са самом највишом одлуком, којом се половина крајишки шума за својину крајишки пуковнија, и односно општина проглашује, јер то предходно изјучење и продавање речене шуме за рачун ерара осујећава право дотичне крајине на половину ти шума;

да се то право неможе обићи тим, као да би продаја ти шума пре речене највише одлуке решена била, јер је и пре тога дотична крајина право сувластништва и најдео шуме имала;

да се то право неможе ни тим обићи, као да је тај део шума престарио, (überständig), јер и у таком случају не губи дотична крајина свој део у тим шумама;

са разлога; што је уверавање, као да ће се цена ти шума употребити на крајишке, нарочито комуникацијоне и просветне цели проблематично, и дотле непоуздано, док се то путем законодавства не изрече, и док се уставне гаранције за контролу тога не утврде;

са разлога: што осим спорности права и политичне стране ствари има јавни гласова и о народно-економној и финансијској шкодљивости продаје ти шума у толиком квантуму у једно и исто време; и што напоследку свакако ваља да решење политичне и правне стране крајишки односаја предходи решењу о потреби и начину продаје ма кога дела шума да би се тиме и сумничењу на пут стало, да је пристајање на ту продају шума од стране уг. владе било цена подчињења крајине под угарску владу;

стављам са гледишта постојећи односаја на г. министра председника, који с политичне, и г. министра финансије, који с финансијске стране меродавног уплива на речену крајишку ствар има, сљедећу

Интерпелацију:

Јели уг. влада учинила, или намерава ли учинити кораке, да се продаји 30.000 јутара крајишке шуме у петроварадинској у градској пуковнији до уставног решења односаја у крајини на пут стане, на име пак да се крајем октобра о. г. обављена лицитација, односно резултат офертне расправе о неки 11.000 јутара петроварадински шума не одобри, а остали део шуме у бродској пуковнији да се продаји не излаже, док се уставним путем не реши о праву умесности, потреби, цели, и начину продаје речени шума! —

За тим поднесе извештач *Кол. Сел* законски предлог о подизању порезе за месец јануар, даље законски нацрт о провизорном покривању трошкова на судску управу и још друге неке нацрте, који се сви одређују за штампу.

Пошто је за тим одговорио министар просвете на Бабешијеву интерпелацију и Бабеш му одговорио, што је све познато из опширног извештаја, кога пре негде штампасмо, пређе се на дневни ред, на ком стоји буџет министарства земљорада, трговине и радиности.

После незнатне дебате око појединих свота, усвоји се цео предлог финансијског одбора, а министар обећа, да ће се на све приметбе које је у сабору чуо, у будуће обазрети.

УГАРСКА.

Овде саопштавамо листу наименовања код судова постављени у средини нашег народа у Угарској.

За новосадски кр. суд наименовани су за приседнике: Јакобеј Ал., Алексић Ђ. Јерковић Ан., Татић Мил., Војтко Фрид., Јездимировић Мил., Завишић Ал. За срезког судца новосадског: Јеремић Ђ., подсудце Пеак Б., Стратимировић Т. За срезког судца паланачк.: Нићип Ар.; за старо-бечеј. ср. судца: Поповић Вас; подсудце: Гросшмит и Цотомањи. Бележници: Хорват М., Раић К; управитељ писарнице: Кевари (Галиц) Луд.; писарн. официјали: Тајман Јозеф, Лустканцл Берт.; писари: Марцикић Лазар, Жамбокрети Август, Фаркаш Ш.; Парчетић Гашп., Финдечон Ав. и Салан Март.; грунтовник; Мозер Март.; грунт. помоћници: Поповић Мил., Ствилић Ш., Беселовски Мих.; грунт. писари: Илић Лаз. Пипцехељ Габ., Ковачевић Нав.; надзорник робова: Ковач Мић.; писари новосадског ср. суда: Хеђеси Јоз. и Бастић Сава; код ст. беч. ср. суда писари: Јосић Ђ. и Бадрлица Ст.; грунтовник: мл. Поповић Мих.: грунт, помоћник: Денк Емил; грунт. писар: Микула Ђ.; код паланчког ср. суда писар: Заранд Ал.

За сомборски суд: Приседници: Нађ Вин.; Гросшмит Г., Гартнер Фр., Клачањи Стев., Стојковић К., Ковачфи Авг. и Пијуковић Евг. — Сомборски ср. судац: Симоновић Ел.; подсудци: Хевеш К., Деметер Хуг., Коларић Вас.; кулски ср. судац: Дракулић Гавр.; подсудци: Ковач Јос.; Шкултети Ст., Малоњан Иг.; апатински ср. судац: Кнези Жиг.; подсудци: Пеанић Ив. и Шкултети Ђул.; хоџачки ср. судац; Вертер Ант.; подсудац: Бречка Фр.

Код сомборског суда: бележници: Демерац Ем. и Валтер Панд.; управитељ канцеларије: Салмаши Ж.; официјали; Кончек Ј. и Кермеци П.; писари: Радичевић Ал, Драгић Ђ., Ловић Андр.. Зањи Ант., Веселиновић Ј., Матарић Лај.; грунтовници: Ловић Кол., Блументал Ј.; помоћници: Дворжак Ж. и Кезепеши Ј., Сикс Ђ.; грун. писари: Балаж П., Кута Ад., Уљарик Имр., Кирцјак Емил., Алага Хуг. и Шмидт Јен; надзорник апсана: Фехер Том.; писари сомб. среза: Вуић Евст., Клич Јоз., Бикар Вас.; писари кулског среза: Карачоњи Кар., Мокри Вик.; грунтовник: Фелицидес Лај.; грунт. помоћник: Поповић Мил.; грунт. писаре Гросшмит Фрањо и Ланчек Авг.; писари апатин. среза: Хајниш Вил. и Олах Ј.; писар хоџак. среза: Крушевац Ј.

Суботичког суда приседници: Арадски Еут., Џорда Бел., Молнар Ст. Оршаи В., Војнић М., Шандор Ст., срезки суботички судац: Милашин Јак.; подсудци: Антуновић Јоз., Петровић Ђ., Винце Ламб.; судац среза Топола: Хробон Ј.; подсудац: Јусић Лај.; судац сенћан. среза: Зако Ђ.; подсудац: Пап Д.; Кун халашки ср. судац: Супер Јоз.; подсудци: Ревфи Имр., Терек Ел.; бележници: Кути М., Кихнел Оск; управ. канцел.: Јухас Ст.; официјали: Јаднек Јоз. и Нимчевић Лук; писари: Војнић Имр., Штрасер Хенр., Кекеровић Дан. и Кунић Лаз.; грунтовник: Мучи Ант.; грунт. помоћници: Шкултети Ј., Хаџић Јоз. и Старчевић Амбр.; грунт. писари: Симоновић Корнел, Рошташ Ј., Стипић Ст. и Пап. Ј.; надзорник апсана; Сремчевић Лаз.; писари срез. суботичког: Пахер Ст. Тешић Зако и Пробојчевић Лавр.; писар сенћ. ср.: Комарони Бел.; писар халаш. ср.: Етвел Ђул.; грунтовник: Ходони Пет.; грунт. писар: Торма Фер.; писар топол. ср.: Бошко Реже.

Бајског суда приседници: Моравчик Ђ., Тали Ш., Шкултети Ст. и Рац Јос.; бајски ср. судац. Милашевић Март.; подсудац: Ђуриповић Мат.; алмашки ср. судац: Антуновић Мат.; подсудац: Ковачић Ант.; бележник: Крацл М.; управ. канц. Сабо Ш; официјали: Хорват Мат. и Латиновић Лаз.; писари: Џенеш Фер.. Гонда М., Гергић М., Черба Ј.; грунтовник: Бокор Г. гр. помоћници: Милосављевић Е. и Харбач Л.; грунт. писари: Ловрић Анд., Ивановић Игн. и Дурнајс Конр.; надзорник апсана: Кукан Мат.; писари бајског среза алм.; Ђуркић Марко.

СЛОВИНСКА.

Одбор друштва *„Словеније“* издао је након сјајни победа код посљедни избора проглас, који једним и другим служи на част:

„Избори су се у Крањској свршили! Победа је словенска по свуда славна и сјајна. Одбор „Словеније“ обратио се је живим зауфањем на вас, словенски мужеви из села, трговишта и градова. Ви сте чули његов глас те поверење вратили поверењем. Пресрдачна вам на то хвала у име наше домовине словенске!

По сви се сад новина целога цесарства, акопрем је Крањска малена држава, говори о вами; новине једнакога мишљења с нами неизмерно вас хвале а противници куде и зубми шкрињу, што су пропали њнови приврженици. Сада сав свет позна крањскога Словенца. Влада вам у жестокој зими тешко бреме натоварила ради путовања к избором у одаљене крајеве. Ви сте јуначки подносили цичу зиму: љубав за домовину грејаше вам груди, а уздање у победи пократи вам пут. Није вас дошло на биралиште по 5 или 10, дошло вас је на стотине, да, дошли сте мал да не сви. Зато вам јавна хвала. Народ словенски у свези са свећенством словенским и родољуби словенскими бијаше клисурином, о коју су се разбиле све сплетке и намере противника. Само у Љубљани падосмо на очиглед свију нас; но морална је победа такођер и ту, наша, јер смо само за неколико гласова остали у мањини, а та већиница стоји већ на протесту „Славеније“. Одушевљење наши грађана за садањи избора пресенетило је и престрашило је изненада њемшкутарство љубљанско.

Хвала дакле и вам мужевом Словенцем Љубљанцем! Слава вам свим бирачем!

Ако буде опет од потребе, да дођете на изборно бојиште, чујте глас „Словеније,“ кад вас позове опет овако, како сте сада под тробојницом словенском, с геслом: за веру дом и цесара војводу, па ћемо опет с божјом помоћу победити.

Одбор друштва „Словеније“ у Љубљани дне 18. просинца 1871.“

ЧЕШКА.

Ма да смо начелни противници сваке аристократије опет неможемо, а да не изнесемо неке податке који ческо племство карактерише као родољубе. За пример нека служе писма двојице из тога племства, којим се захваљују на поузданицама, које им народ подноси:

„Такову једну адресу одпремило је Смиховско градско веће на кнеза Карла Шварценберга, и на грофа Хенрика Клам-Мартиница. Кнез Карло Шварценберг одговорио је на ту адресу следећим писмом: „Славно градско веће! Изјава поуздања од 21. студенога о. г., коју ми је послало славно градско веће, у којој је означена стаза, којом иде наш народ к постигнућу свога циља, учинила је на ме дубок утисак. То је пут слоге свију самосвестни синова овога народа, који заступају и бране права домовине. У том осведочењу ја сам једино моју дужност учинио; јер ако и није колевка моја пређа увек била на обала Молдаве, то је ипак моја породица, из љубави моји предака прама овој посвећеној земљи као младица другога стабла била оцепљена на здрав пањ чешкога народа, с којим је израсла као целина, те која само с ческим народом може и хоће цвасти и усанути. Бог је благословио народ, који је натњом и противштином пробуђен, који је сам себе свестан кад брани своја права. Један или више пута преварена његова нада, неломи његова срца, јер се он научио борити и трпити за истину. Најтоплија хвала славном градском већу и честитим сугрђанима цватућега Смихова! У граду Орлику, 3. просинца 1871. Кнез Карло Шварценберг с. р.

Гроф Херник *Клам-Мартиниц* управио је на начелника Смиховскога ову захвалницу:

„Благородни господине! Дозволите да вам и штованому градскому већу Смиховскому изјавим моју најтоплију захвалност за адресу признања и поуздања, коју сам с пријатељским дописом од 21 студенога о. г. добио. Она ми служи не само на велику част, него и на право задовољство. Многобројни докази поуздања, који ми управо у ово време стижу, најбоље су ми поручанство, да народ несуди наше настојање полаг моментанога неповољнога успеха већ по тежњи и чудоредном садржају тих тежња; они су ми такођер доказом да је народ одлучио узтрајати у својој праведној борби, и да се никако неодриче наде, да ће му ова борба напокон и проти свим неповољним упливом бити ипак окрунсена успехом. Мужевна узтрајност је дакле најсветија дужност свакога сина наше домовине, а ову дужност верно и подпуно испунити моја је тврда и непоколебива одлука. Једино сталпо поручанство радосне победе лежи ипак у једнодушном осећању сви слојева и разреда нашег народа, и зато се још једном захваљујем за доказе вашега поуздања, и молим вас и т. д. Срдачним поштовањем вам одали Херник гроф Клам-Мартиниц. Смећна, 2. просинца 1871.“

СЛОВЕНСКЕ ЗЕМЉЕ.

РУСИЈА „Власт“ чешки војнички лист, разлаже питање „Може ли Рус будућег пролећа ратовати,“ па вели, да се у Прусији опет све могуће ратне приправе чине. Иглењарке су се у пошљедњем рату показале много хрђавије од француских шасепотка. Пруси би били за 40—50,000 љешина мање имали, да су имали боље пушке. Тај недостатак добра оружја надокнадило је доњекле изврстно пруско водство; по главни вође и први струковњаци не таје, да су се победе прескупо платиле пруском крвљу.

У Берлину се сада конституирала посебна војничка комисија, која се одлучно за то изрекла, да се имају иглењарке-пушке и остало оружје преправити и промијенити, а за то су од потребе подпуне четири године. Четари се дакле године мора Прусија рату угибати и бити на миру. За тога времена ће руска војска бити подпуно наоружана изврстним крнковкама-пушкама. Хоће ли Русија у обће у Јевропи ратовати, то мора учинити за ових 3—4 године, јер јој дотле неће моћи Њемачка на пут стати великим запријекама, већ ће морати остати у неутралности.

Буде ли Русија хтјела рат водити проти Прусији или Турској (и још кому,) веома ће добро урадити, ако непропусти у овај пар лијепу и ријетку сгоду ових будућих (4) година. Рат мора Русија започети, док Прусија није готова с утврђењем Елсаса и Лотарингије, јер ће поради тога утврђена бити провала француске војске у Њемачку немогућа и јер ће се Њемци опоравити, те опет бити доста јаким против Француза.

С друге се стране и за то мора Русија попаштити, пожурити с ратом, јер се сад на врат на нос ради око њемачке флоте. Недостатак су Њемци у пошљедњем рату веома живо осјећали. Да је Пруска имала повећу флоту, била би много прије стрвала Француску и рат с много мање жртава доконала, јер би тим и Гамбети било тежје пошље Седана америчким и енглезким пушкама ратовати и храну си и остале потребштине доважавати. То су си у Берлину добро за уши зарезали — alta mente reposnere. — С тога се сада с пруске стране о њем. флоти живо ради, а она ће бити тако јака, да ће се моћи са сваком ином мјерити осим енглезке и америчке.

Без флоте пако и Њемачка на рат проти Русији не може ни помислити. Али ни та флота њем. неће бити јоште будућега пролећа готова. Руске обале какогод су утврђене, ипак неби могле дуго на путу стојати њемачкој флоти и војски, да ударе на Петроград. Кани ли Русија војевати, то мора сада, док јој флота не само може њемачкој одољети, него ју и потући. Будућега пролећа то је јоште могуће. Хоће ли то стање — могућности — још дуго потрајати, то је друго питање. Кад све то уважимо и у једну саберемо, то би Русија могла и морала будућега пролећа започети.“

НОВИ САД 18. дек. Јуче је држао школски одбор своју седницу, у којој је биран учитељ за III. разред женске школе, и као што смо извештени између више ваљани компетената изабран је г. Лугумерски.

Пошто је г. Лугумерски поднео сведочбе о квалификацији својој таке, да га новосадска општина с образом може уврстити у ред други своји честити учитеља, то ми против тога избора неможемо имати ништа. Ал свакојако то морамо школском одбору замерити, што не води довољно рачуна о савременим захтевима педагогије, која данас не само женску, него шта више и саму мушку децу у првим годинама похађања школе поверава *учитељкама* где год ових има. То начело у педагошком свету не подлежи више ни каквом спору, и на то се ваљало обазрети; а разлози су за то, што но реч на длану, Ако неће Нови Сад корачати с напредним духом времена упоредо, да ко ће онда!?

— У четвртак је држао др. Лаза Костић у „Матици Српској своје предавање: „О лепим женама у животу и у песми“. Публике, а нарочито женске, било је тога вечера на предавању више но што и на ком другом до сада.

— Јуче по подне сарањен је *Велизар Хаџић*, син пок. Јов. Хаџића бив. капетана ове вароши. Држи се, да се отровао опијумом, јер је ујутру нађен у постељи мртав. Међу тим, како „Народ“ јавља, лекари нису могли да пронађу чиме се отровао. Било му је 14. година. Узрока пак самоубијству незна се каквог би могао имати.

НОВИЈЕ.

Беч 15. дек. Рајхсрат се састао; у седници првој скупило се 119 заступника, међу којима 20. Пољака. Из свију круновина било је заступника, само из Далмације никог. Из Тирола и Моравске дошли су уставоверни велепоседници. —

— У господском дому, пошто је председник представио министарство, држао је Ауерсперг говор, у коме, спомињући и заслуге свога предходника, моли за припомоћ овога дома. Он је рекао: да неће спомињати опасности које је имао да издржи, него ће само своју топлу захвалу да изрече, што је најдрагоценије благо, целина државна сачувана. Нада се да ће снажна привржeност уставу, удружена са снагом и обозривошћу превести брод државни преко прудова, који му прете опасношћу, и зна да сви искрени пријатељи отачбине желе, да се суверенство државног права нигде не стави у питање, а циљ државе да не зауздају страначке цељи, него да на против држава остане чврсто сложена и ауторитетна велесила, да према своме позиву из нутра сва племена подједнако заклања, с поља пак у свако доба да може свој снажан (!) глас метути на вагу за чување интереса европског мира; господски дом пак нека поуздано очекује од садање владе, да ће се учинити мир са законом особито са потписом царским ујамченим уставом, кога је сигурно пристаниште свагда господски дом био.

— У рајхсрату је председник по старешинству Пасконтини такође говорио кратку беседу, наглашујући становиште устава. — Сутра ће влада поднети рајхсрату предлог државног буџета за год. 1872. По „Рајхсрат кoресп.“ износе државни издат-

---

то не ишти да ти описујем, јер ти нисам у стању искасти... Срце ми је било препуњено неком узвишеном радошћу, што сам будним очима гледао живу слику некадањих снова својих; што сам се видио на рођеној земљи, коју још погана рука крвника окаљала није; што сам се видио у српској земљи, која је обилато натопљена светом крви мученика „за крст часни и слободу златну.“

Како сам се могао осећати, моћи ћеш само онда појмити кад ти кажем, да у целоме животу своме нисам имао лепшег и светлијег узора, него што је ово мало гњездо витешких соколова, ово уточиште крвавих заточника, покореног народа, које бесмртни песник, владика Петар II. овако описује:

„Што утече испод сабље турске,
„Што на вјеру праву не похули,
„Што се нехће у ланце везати,
„То се збјежа у ове планине,
„Да гинемо и крв проливамо!
„Да јуначки аманет чувамо!
„Дивно име — и свету слободу. —
„Све су наше главе изабране!
„Момци дивни, исто ка' звијезде,
„Што су досад ове горе дале,
„Сви падали у крваве борбе,
„Пали за част — име — и слободу —
„А наше су утирали сузе
„Вјешти звуци дивнијех гусалах! —
„Просте наше жртве свеколике!
„Кад је наша тврда постојбина
„Силе турске несита гробница“.

И ако у „Горскоме Вијенцу“ ердар Вукота у очајању вели да Црна Гора

„— — — није друго:
„До гомила костих и мраморах,
„На којима младеж самовољна,
„Показује торжество ужаса!“

има право Вук Мићуновић, који му одговара, да су

„— — мишца, име црногорско
„Ускрснули с косовске гробнице,
„Над облаком у витешко царство,
„Ђе Обилић над сјенима влада“....

У тим тренутцима врзле су ми се разне мисли по глави. Премишљао сам о раздераном телу нашега народа, о усиљеним напорима ове малене Црне Горе, и о небројеним жртвама њеним, о којима јунак Вук Мићуновић у своме одушевљењу ускличе:

„Што су момци прсих ватренијех,
„У којима срца претуцају.
„Крв уждену пламеном гордошћу —
„Што су они? Жртве благородне,
„Да прелазе с бојнијех поља,
„У весело царство пјесије! —
„Као росне свијетле капљице,
„Уз веселе зраке на небеса“. —

Но нисам овако у себи дуго премишљао. Одмах после неколико тренутака кренули смо даље. Граја и жагор тргоше из ових мисли. Нисам већ после ни имао каде премишљати, јер је пут одавде постајао све тежи, док на скоро не бесмо принуђени, да се с коња скинемо и пешице пођемо преко крша и врлети.

Од црногорске границе до врха Крстаца имали смо да пођемо нешто више од четврт сата. Кад пређосмо врх, и кад се на другу страну доле силазити почесмо, настао је тако рђав пут, да смо се скоро стрмоглавце силазити морали, и да не беше уз нас наших пратилаца Црногораца, који су и нас и коње нам придржавали, незнам како би сви прошли по овој ноћи, где се пут није најбоље распознавати могао. Пут са врха брега до Његуша трајао је опет мало више од четврт сата.

Било је $11\frac{1}{2}$ сати кад смо се нашли на *Његушима,* у првом селу од границе аустријанске, у породичном месту данашњих господара Црне Горе. На Његушима чекала нас је спремљена вечера, на којој је било осим леба бела и руменике вина још и дебела меса овнујскога. Нигде нам није ваљда тако слатко пријала вечера као овога пута...

Овамо на Његуше изишли су пред нас црногорски учитељи, — који су баш у то доба ради слушања практичног учитељског течаја и ради полагања испита на Цетињу искупљени били. Ове је ту ноћ довео овамо весели Бачванин Гавро Пешић, цетињски учитељ. После вечере, која је у малој, тескобној његушкој крчми постављена била, прешли смо у нову, велику његушку школу, где су нас наши предусретачи, црногорски учитељи чекали. У овоме кругу, у коме је цела просвета црногорска представљена била, удеси се изненада мало сéло. Утитељи црногорски забављаху нас наизменце час песмом, час игром црногорском и поп Зеко отпева нам уз гусле једну јуначку песму црногорску а на црногорски начин.

Које на вечери, које у овоме друштву учитеља проведосмо читав подруг сата на Његушима.

Око 1 сата по поноћи кренуємо се сви у друштву пут Цетиња. А друштво је сада још веће и пуније било. Путовали смо овако пуна три сата, док не дођосмо до другог црногорског места, до села *Бајица.* Како нас је умор већ подобро савладао био, то смо на дугом овом путу изгубили и пореметили онај дивни ред, којим смо из Котора до Његуша путовали. Који боље коње имадоше, измакоше напред, а они на слабијим коњма заосташе натраг. Морасмо се у Бајицама дочекати, где смо се једно по сата на голим стенама слатко одмарали.

Кад се опет од Бајица у друштву заједно кренусмо, почела је већ и зора свитати. Од Бајица до Цетиња нема више брда, јер одавде одмах започиње цетињско поље, а до места Цетиња нема више до по сата, и док

Други петли у пољу цетињском,
А дружина у поље цетињско;
Трећи петли у месту Цетињу,
А дружина паде на Цетиње.

Свануло је било, кад у само Цетиње дођосмо. По цетињским улицама видиле су се већ по негде гомиле народа. Куће цетињске биле су искићене заставама и грбовима народним. Цело место наговештавало ти је скору свечаност.

На пијаци отседосмо од коња, а домаћин, коме сам са још три друга намењен био, одведе нас у стан, где нас је чекала мека постеља, која нам је после овог трудног пута дража над-а-све била.

Шта је сутра-дан и идућих дана било, то ће ти друго моје писмо причати.

Твој М.

ци у „редовнима“ 303.104.148 ф. у „ванредним“ 56,276.785 ф. свега 359,380.933 ф. Доходка државног има 308,599.859 ф. остаје дакле дефицита за год. 1872. 50,781.074 фор.

Праг 15. дек. Чески листови доказују, да је мисао федералистичког конгреса, ког „Газ. Нар.“ предлагаше не практична; споразумлење између федералиста и уставоверацa није могуће, а такође нема бољег елабората за тако споразумлење од ческих основних чланака. — Воће чешки феудалаца одлазе у Беч, да у свези са клерикалним елементима спречавају акцију рајхсрата. — Грегер и Мадковски били су код Копута у Турину на политичном разговору.

— Обраћамо пажњу родитеља, учитеља свећеника и општина на позив на претплату у данашњем броју на књигу: Дечији свет.“

ПРИЛОГ НА НАР. ПОЗОРИШТЕ.

Г. Ђурка Рајковић из В. Кикинде 10 ф.

КЊИЖЕВНЕ БЕСТИ.

ПРЕТПЛАТНИ ПОЗИВ

на позоришни лист под именом:

ПОЗОРИШТЕ.

У име божије наумилисмо покренути лист, који је у првом реду намењен позоришту, а за тим књижевности, вештини, музици и друштвеном животу.

Према томе задатку лист ће наш доносити: расправе и саставке из свију струка вештине, позоришна дела, песме, приповетке, позоришне критике, позоришне новости и објаве, и у опште све ствари, које се тичу нарочито позоришта.

Тим листом наумилисмо троје постићи: прво, да већу пажњу пробудимо у нашега света према нашем народном позоришту; друго, да му коју стотиницу уштедимо, издајући лист у место позоришних објава, које су досад бадава раздаване; треће, да дамо забаве нашем лепом сполу, који тако рећи нема шта да чита, па тако мора у туђим листовима и у туђој књижевности да тражи оно, што у нашој не налази.

Не ћемо много обећавати, али толико смемо без зазора рећи, да ће се уредништво постарати, да одговори савесно своме задатку.

Уредник ће листу бити *А. Хаџић*, који се тога посла примио из љубави према напретку нашег народног позоришта.

Лист ће за сада излазити док трају позоришне представе у Новоме Саду, и то свагда на дан представе, дакле најмање *петнаест пута* у месецу, на финој хартији и на по табака, а ако нађе лепа одзива у нашем свету, то ћемо гледати, да га и даље издајемо, и то према приликама или чешће или ређе.

Молимо лепо све наше писце, којима је Бог дао, те нас могу из родољубља потпомагати у овом нашем подузетку, нека изволе своје саставке шиљати уредништву „Позоришта“ у Нови Сад.

Претплатни новци могу се најлакше шиљати путем *плаћених* поштанских упутница, и то управо члану позоришног управног одбора *Корнелу Јовановићу*, који је из љубави према овом подузетку примио на себе цео посао око руковања и разашиљања овога листа.

Наруџбине *без новаца* не ће се извршивати, а тако исто обуставиће се лист без разлике свакоме, који на време не понови претплате.

Цена је листу за Нови Сад **40 нов.** а. вр., а на страну **60 нов. а. вр. на месец.**

Претплата се прима или на месец, или и за више месеца на једанпут.

Први број за углед изаћи ће 21, децембра о. г.

У Новоме Саду 16. децембра 1871.

Управа српског народног позоришта.

НАЈЛЕПШИ БОЖИЧНИ ДАР СРПСКОЈ ДЕЦИ!

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

НА КЊИГУ

„ДЕЧИЈИ СВЕТ“

КЊИГА I.

У напреднијих народа сретнија су и деца. Знање и образованост, што деца добијају по школама допуњује и развија у њих ваљана дечија књижевност. У целој нашој књижевности једва има десетак књига писаних за децу, што их можемо мирном савешћу дати у дечије руке. Крајње је време да систематски отпочнемо књигом развијати српску децу — будући српски народ. Охрабрени наговором и припомоћу пријатеља српскога подмладка решисмо се да пишемо, уређујемо и издајемо књиге за малу и одраслу Српчад.

Низу књига што их спремисмо за издавање наденусмо име: **„Дечији свет.“** Намера нам је: да тим дечијим књигама будимо и негујемо у српској деци, љубав природи и њезиним лепотама, вољу и одушевлење за рад у разним позивима живота; да развијамо у њима људске врлине; да их одушевљавамо у љубави к Српству и слободи; да их занимљивом поуком богатимо истинским знањем и умењем. **„Дечији свет“** излазиће у појединим књигама писаним и у песмама и у прози. Поједине књиге ове дечије библиотеке биће урешене лепим, уметничким сликама које се израђују у најславнијим радионицама у Липисци и у Штутгарту.

Прва књига „Дечијег света“ под именом „Венац песама за малу Српчад“ већ се у велико штампа и изиће за десет дана.

Ова прва књига намењена је мушкој и женској Српчади од 6—8 година.

У овој књизи имаде 90 песмица, од којих је јача половина изабрана из разних деци неприступних књига, а половина спевана ли за ову збирку. Међу тим песмицама имаде двадесетина од „Чика Јове Змаја“ међу којима десет још нигде нештампаних из дечијег живота, права бисер зрна у овој збирци. Остале су народне песмице, од Бранка, Грчића-Миленка, од Мите Поповића, Ћирића, Деспотовића, Милашиновића и др. а све је према програму „Дечијег света“.

За даљу препоруку ове књиге можемо још и то навести да је она била у рукопису изложена на летошњој учитељској скупштини у Загребу, и да јој је изложбени одбор досудио похвалницу.

„Венац песама за малу српчад“ изнеће 6. табака, читким словима, на лепој углађеној артији, с лепим корицама. Цена му је за Аустро-Угарску само 20. повчића, за Србију пак 3. гроша (у звечећем новцу.)

За ту цену може га набавити сваки родитељ својој деци, свака школа својим ученицима за божићни и светосавски дар.

Уздамо се у српске родитеље, а нарочито у српске учитеље и свештенике и све пријатеље нашега подмладка, да ће потпомоћи ово подузеће купљењем претплате.

Претплату примамо само у готовом новцу или у наруџбини са поштанском наплатом (per Post-Nachnahme.)

Ко наручи мање од пет књига, нека уз новац за њих приложе за сваки комад још 5 новчића, па ће књиге добити поштом у крстоплету (Kreuzband.)

Свима претплатницима шиљемо књиге о њиховом трошку, а само онима који наруче најмање 50. комада шиљемо о нашем трошку.

Скупитељи претплатника добивају на десет књига једанајсту или новац за њу. Препродавцима у велико, уступићемо уговорени постотак.

Претплата и наруџбина шиље се на адресу:

Stefan B. Popovics, Pest, Hornyánszky'sche Buchdrukerei.

Стеван В. Поповић,
известилац народних школа, уредник „Срп. нар. школе.“

ПОЗИВ

НА ЈАВНА ПРЕДАВАЊА У НОВОМЕ САДУ.

Јавља се поштованој публици, да ће *шесто* јавно предавање бити у недељу 19. (31.) децембра о. г. у дворани „српског друштва за радиност“ и да ће том приликом говорити *др. Милан Јовановић*: **„О нићу и нијењу“.**

Почетак је предавању у 6 сахата после подне.

У Новоме Саду 16. децембра 1871.

Одбор за јавна предавања.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Пешта 15, дек. Житна радња данашња врло је незнатна; млинови нису куповали и с тим је у цени попустило се од 30—40 н. продавци пак попуштаху само 15—20 н. Промет се огранично на неколико хиљада мерова. У ражи је врло мало промета и то с непромењеном ценом чињено; Јечам остао на цени; зоб по 5 н. јефтинија; кукуруза нема.

Узанц-пшеница за декем, јануар 6 ф. 80 н. гот. 6 ф. 82½ у роби; за пролеће 6 ф. 70 н. гот. 6 ф. 75 н. у роби.

Узанц-раж за дек. јан. 3 ф. 85 н., гот. 3 ф. 90 н., у роби; за пролоће 4 ф.7 ½ н., гот. 4 ф. 10 н. у роби.

Узанц-кукуруз за мај, јуни 4 ф. 12½ н. гот. 4 ф. 15 н., у роби.

Узанц-зоб за дек. јан. 1 ф. 95 н. гот. 1 ф. 97½ н. у роби; за пролеће 1 ф. 99 н. гот. 2 ф. у роби.

КУРЗ ОД 17. ДЕКЕМБРА.

Сребро — — — — — — — — — — — —	115.75
Дукати — — — — — — — — — — — —	5.47

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На једно упразњено штипендијско место у закладу Луке Миланковића од годишњих 500. фор. односно 600 фор.

За ово место могу молити само они ученици који уче реалне или техничке науке.

Сваки проситељ у својој „српској црквеној општини у Новом Саду“ посланој молби има прикључити:

1. Крштено писмо.
2. Сведоџбу од прошле школске године.
3. Лекарску сведоџбу да је потпуно здрав, и да су кравље богиње на њега у своје време накаламљене.
4. Сведоџбу од надлежне политичне власти о стању његових родитеља, као и то колко још деце осим него имају. Ни један питомац несме у једно и исто време две или више штипендија уживити.

Рок стечају траје до св. Саве 14. (26.) Јануара 1872.

Из седнице гл. скупштине српске црквене православне новосадске општине 5 (17. декембра 1871.

К. 639.—15. **СТЕЧАЈ.**

На упразњено дне 4. окт. т. г. парохијско место у Мали Радници овим се стечај отвара.

Заоставшој сироти поч. свештеника припада за једну годину дана половина парохијских прихода.

Конкуренти нека инструиране молбенице своје за четир недеље од дана првог уврштења расписа овог овамо поднесу.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци. 4. новембра 1871.

3—3 **Конзисторија архид. карловачке.**

У КУЋИ где је „бачка банка“ у првом спрату има велики квартир са сокака за издавање, такође до сто новосадски Лапаца ораће земље које није под водом на новосадском атару на мање парцеле издаје; ближа условија у истој кући у првом спрату. 526—1—3

СРЕЋА ЗА СВЕ НОВОСАЂАНЕ И ЦЕЛУ ОКОЛИНУ.

БЕРНХАРД ФИШЕР

ТРГОВАЦ ГОТОВИХ ХАЉИНА

(ПРЕКО ПУТА КОНДОРОШЕВЕ КУЋЕ У Н. САДУ.)

нашао се побуђен услед установљених конкуренција у Новом Саду, с једном од највећи трговина и једном од најимучнијих и реномиратих кућа који с готовим хаљинама тргују у Бечу у заједницу т. ј. у ортаклук ступити, — а стовариште је тако велико и у таковом избору да га у самом Бечу већег нема јер има

10.000 зимских капута на избору од 5, 6 до 35 фор. комад.

10.000 чакшира и **пруслука** сваке врсте и боје од 5 фор. и више.

3000 пари дечијих хаљина од 6 фор. и више.

1000 комада Überziheга мали и велики.

100 ком. бунди за путнике с џиселама и муфовима.

100 ком. персијанер капа фини по 5 фор. комад.

5000 ком. женских јоџнова и **Damen Peltze** од 6 до 30 фор. комад.

Особито дечијег одела за чудо јефтино и у сваком избору.

Моли пак поштоване муштерије ма и не купили да га посјете и да се о великом стовариштu и избору као и јефтиноћи увере, а показаћеним се по свакој жељи евала с највећом учтивошћу и предосторожношћу и особитом готовошћу радо.

Иста трговина прима старе т. ј. већ ношене аљине и даје за врло малу наплату нове елегантне хаљине и то само зато, да би сваки за сваки сајсон мого угодне хаљине имати и неби принуђен био као досад у ормани сијасет хаљина држати да их мољци једу, већ чешће старе с новима по врло малу наплату променити.

С поштовањем

551—6—6 **Бернхард Фишер.**

ЛЕОНИДА СТЕРИЈО

ТРГОВАЦ

У НОВОМЕ САДУ

у дунавској улици,

препоручује своје обилато справљено стовариште

ГАЛАНТЕРИЈСКОГ, НИРНБЕРШКОГ

и

СВАКОВРСНОГ СИТНОГА ЕСПАПА,

а по именце:

правога **потендорфскога** од три од четири и од шест струка **вула; естрамадурвула** из фабрике **Макса Хаушида; вула: математички усуканога, берлинскога** и **за јоргане;** прве врсте **за плетиво конаца двоструких, троструких и четвероструких; трака** (пантљика) ланених и памучних; **игала за обичан шав и за справу шивачу,** исто тако и **конаца у клупчети** и **бришима** за шивачу справу: **белога, црнога** и **сваке боје** у којима се тражи.

ПРАВИХ ИНГЛЕСКИХ КОНАЦА

ЗА ШАВ И ЗА ПЛЕТИВО

од МАРШАЛА и ДРУГА.

Робе сваке руке: од **алпаке,** од **сребра** и **пакфона.** за тим од **бронзе** и од **коже**

и иначе

разноврсних, галантеријских **ствари,** удесних **за дарivање** о **новој години,** о **имену дну** и **другим оваким приликама.** 642—2—3

К. 86.—83. **ЕДИКТ.**

На молбу Марије Николић рођ. Милосављевић из Земуна, тражеће, да се од супруга свог, Љубомира Николића, бившег такође становника земунског, који је њу пре пет година оставио и у свет отишао, коначно разведе, позива се овим речени Љубомир, да од данас за шест месеци поради овоодносног расправљања или лично конзисторији представе, или место пребивања свог достави, тим пре што ће иначе конзисторија по постојећим у том погледу законим прописима даље поступити.

Из седнице конзисторијалне, у Карловци, 2. декембра 1871.

3—3 **Конзисторија архид. карловачке.**

С првим јануаром отварамо нову годишњу претплату на **X. годину** излажења

„МЕРКУРА“

верног извештача свију лутрија и изигравања лозова, свију унутарњи и ванњски артија на које се игра, свију приватни и државни обвезница, акција, заложница и т. д. на које се игра на берзама.

Меркур излази не посредно иза извлачења сваке лутрије лозова,

и садржи, осим списка нумера које су вучене још и

ПОТПУН СПИСАК ЗАОСТАТАКА

који даје преглед свију пређашњих извлачења; даље

списак исплате свију згодитака интереса и делимака (дивиденда) купона

берзански објава, извештаја банкарски и жељезнички друштава, курзова свију овоземаљски и страних артија од вредности, амортизације и т. д. као и друге извештаје, које се односе на артије од вредности, чиме се притежаоци таких, обавештују о свему, што у њихову корист засеца.

Претплатна цена на целу годину за аустро-угарску монархију заједно с поштарином 2 ф. 30 н.

☞ Са бројем од 2. јануара, добијају наши п. н. претплатници потпун

ЛУТРИЈАШКИ и КУПОНСКИ КАЛЕНДАР

заједно са статистичким таблицама и млогобројним другим, врло драгоценим белешкама.

Администрација „Меркура.“

524—2—3 Беч, Wollzeile 13.

☞ Читајте! ☜

П. Т.

Ево већ навршује се шест година дана, како ми најјачи и најстарији завод за осигурање заступамо, завод

Ц. КР. ПОВЛ.

ASSICURAZIONI GENERALI

у Трсту

који од 1831 године постоји, који са гарантујућом главницом од преко

32,000.000 ФОРИНАТА А. ВР.

располаже и који је до данас већ преко

80,000.000 ФОРИНАТА А. ВР.

за одштете платио.

Многи одзив, на који смо за време нашега деловања, у свима вођеним струкама осигурања нашли, побуђује нас на све пријатеље осигурања, тога бољка народног по свуда, братску реч поново управити, да осигурања:

На живот човека у разним комбинацијама.
На све пожару изложене предмете.
На усеве и винограде проти леда.
На путујућа добра по води и суву,

нами повере, јер код нас се сва поверена осигурања, најјефтиније, најтачније и најсавесније извршују, као што се при догађају несреће, претрпљена штета најскорије и најваљаније накнађује.

Уједно не пропуштамо изјавити, да смо за време нашега пословања, до тога жалосног искуства дошли, да би јошт много више њих овде у месту и у околини осигурање на живот подузели, али само са тога немогу да се реше, што не смеду свој улагајући новац ма како и макар коме да повере, такове молимо да се на нас обрате, јер код нас ће сваки по најугоднијем за себе начину до јефтиног и по себе корисног осигурања доћи, а и свој улагајући новац ваљаној остави поверити.

Овај наш изказ јошт и том истином тврдимо, да овде у месту као и по свуда најотменије породице су осигурања на живот код нашег завода подузеле.

Захваљујући досадањим п. т. партајама на поклоњеном нам поверењу, препоручујемо се и за на даље.

У Новоме Саду месеца декембра 1871.

Са отменим поштовањем

ГЛАВНА АГЕНТУРА

ц. кр. повл.

Asicurazioni Generali у Трсту.

СИМА ЈОС. МАРКОВИЋ.

☞ Писарна је у владикином здању, гди се свако извешће и потребне тисканице на захтевање драговољно поднашају. 1—3

☞ Читајте! ☜

ЕПИЛЕПТИЧКЕ ГРЧЕВЕ (падавицу)

лечи нарочито у тој струци болетица извежбани др. **О. Килиш** у Берлину, сад Лујзенстрасе 45. — До сад је преко стотине болесника потпуно излечио. 523—2—12

ROTHSCHILD & CO., Opernring 21, **WIEN.**

Поруке за ц. кр. берзу

извршују се по врло пробитачном рачуну. Купују се и продају државни папири, зајмовни лозови, акције банака, железнички и индустријски подуветика.

Лозови на плаћање у ратама.

Наш лист курза шаљемо на захтев бадава и франкиран. 23—25

Властник и издаватељ др. Свет. Милетић. Одговоран уредник Стеван Поповић. Српска народна задружна штампарија.